

ILUSTRIRANI SLOVENEČ

. T E D E N S K A . P R I L O G A . S L O V E N C A .

Leto VI

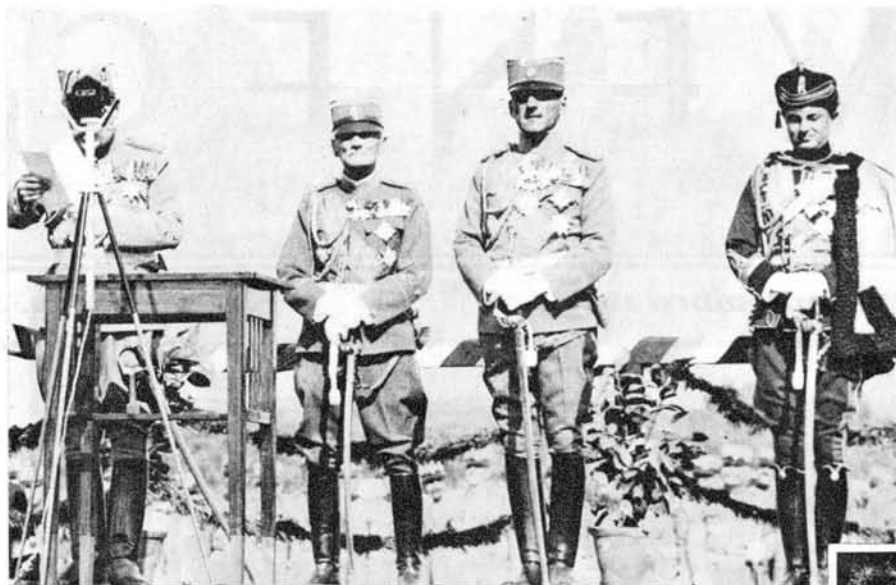
21. septembra 1930

Štev. 38

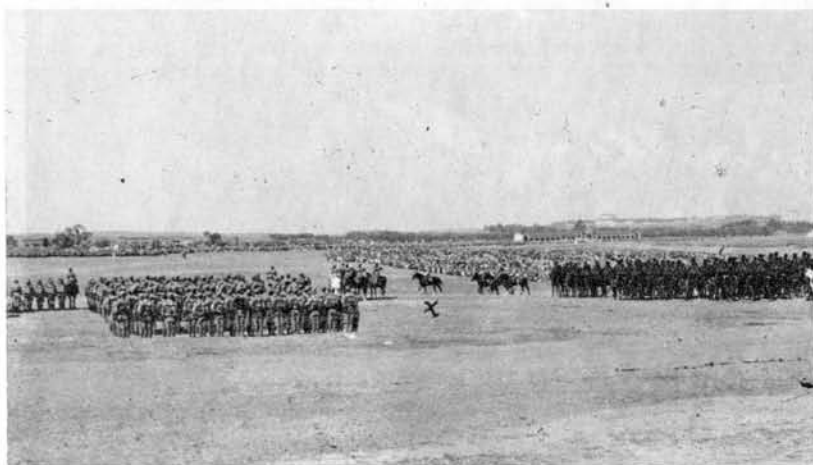
Nova zastava našega »Triglavskega polka«

ki jo je prejel polk dne 6. t. m. iz kraljevih rok in ki je bila sprejeta dne 9. t. m. v Ljubljani z velikanskim navdušenjem od vse garnizije in nepreglednih množic ljudstva.

Vojni minister Hadžić bere ukaz o zamenjavi starih zastav z novimi, na desno od njega knez Arsen, dalje naš kralj Aleksander, zadaj knez Pavle.

Na desni: Ena izmed starih, s toliko slavo ovenčanih bojnih zastav.

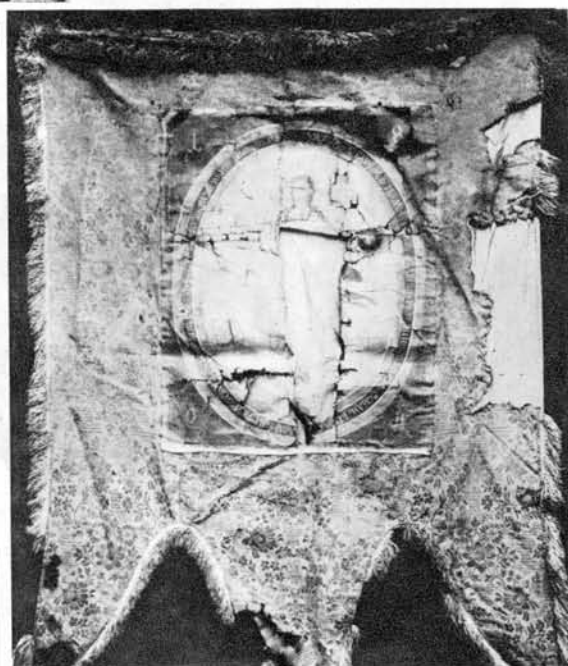

Naš kralj X pregleduje na Banjici razvrščene čete.

Na desni: Msgr. dr. Rožič posvečuje nove zastave.

Spodaj: Kralj izroča nove zastave posameznim polkovnikom.

Spodaj na desni: Veličastni sprejem zastave našega 40 pp. v Ljubljani; divizijonar S. Tripković tolmači vojakom pomen dneva, na desno od njega nova zastava.

Zgodovinski dan naše vojske

Ob zori, dne 6. t. m. je ustrelila italijanska justica v Bazovici pri Trstu štiri mlade slovenske idealiste samo zato, ker niso klonili pred nasilnim italijanskim raznarodovanjem. Vsa kulturna Evropa se je zgrozila pred tem činom, a Jugoslavija je ravno tisto jutro izročila svojim polkom nove bojne zastave, ki niso le najdragocenejša svetinja naše jugoslovanske vojske, temveč gleda v njih vsak Slovenec, Hrvat in Srb v danih okoliščinah najvažnejše oporišče naše bodočnosti. Ni čuda tedaj, da je spričo dogodkov in glasov, ki prihajajo preko meje, zlasti od bližnjega zapada, vsak Jugoslovan v dno duše občutil zgodovinski pomen tega dne, da je predaji zastav v Belgradu prisostvoval cvet vse države od Triglava do Djevdjelije in da so bile nove zastave sprejete po vseh garnizijah z nepopisnim navdušenjem vsega prebivalstva.

Spodaj: Pri obiranju hmelja v Savinjski dolini, ki daje tako lep zaslužek tisočim otrok, žensk, starcev itd. Le žal, da vlada v našem hmeljarstvu že par let tako huda kriza.

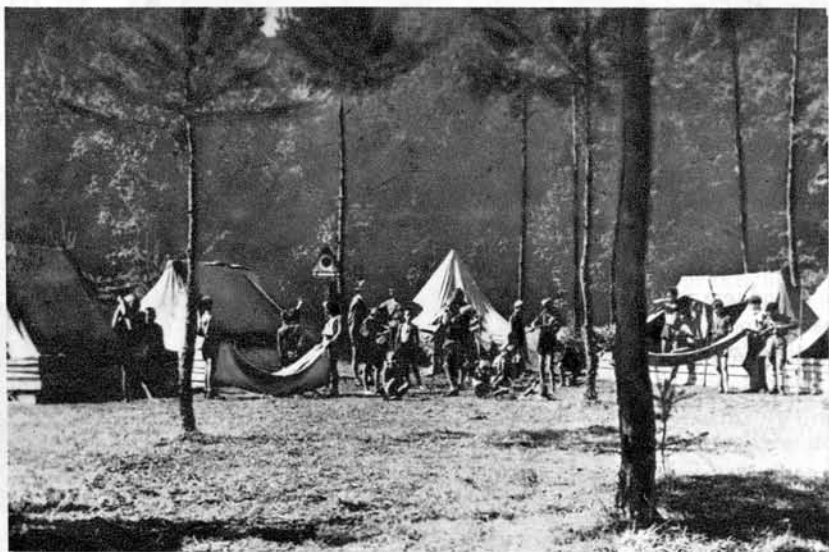

Slovenski pevski zbor v kršni Črni gori. Ljubezen Slovencev do petja je znana in kjerkoli se jih naseli v tujini le nekaj, ki imajo dar petja, takoj imajo skupaj že svoj pevski zbor. Le malo je večjih krajev po širni Jugoslaviji, kjer bi ne prepeval kak slovenski pevski zbor naših prekrasnih narodnih in umetnih pesmi. Zgornja slika nam kaže tak slov. pevski zbor na Cetinju, sestojč iz 12 slov. častnikov in podčastnikov, pomnožen še s par srbskohrvaškimi tovariši. Spodaj na tleh sedita podpor. Toš in Pravdič; sede (od leve na desno) kap. Stojan, župnik Kotnik, pevovodja podpolk. Auer, višji voj. kurat Marinčič in por. Puncer; zadaj pa stoje podčastniki: Slekovec, Nedoh, Pinterič, Gerovac, Vrečko, Bezjak, Sever in P. Kovač.

Zgoraj na levi: Pristna slovenska korenina je ga. Piškurjeva iz Trebnjega na Dolenjskem, ki ima že 92 let, a še vedno sama kuha.

Na levi: Učenci in učenke osnovne šole v Sv. Juriju ob Pesnici ob priliki narodnega praznika v slikovitih narodnih nošah, ki jih je izdelala tamošnja učiteljica gdč. Lea Ozvatič.

Z letošnjega taborenja mariborskih skavtov-volčičev v Mozirju.

Na levi: Pogled s pokopališča v Nazarjih na goro Mrtvi menih. Zgoraj: skavtski tabor pri Mozirju. (Foto P. Kunaver.)

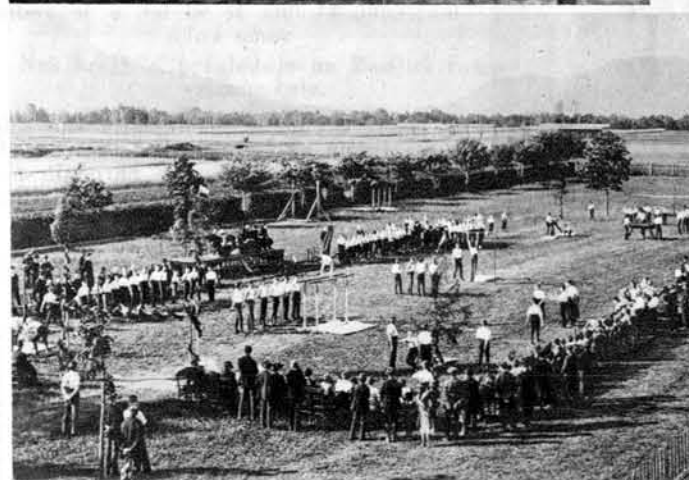
Pogled na »Škofove zavode« v St. Vidu nad Ljubljano.

Spodaj: Pogled v del dragocene in bogate profsorske knjižnice.

Nadškof dr. A. B. Jeglič v dobi, ko je s toliko požrtvovalnostjo in samozatajevanjem gradil svoje monumentalne »zavode«.

Spodaj: Pogled v eno izmed učilnic.

Gojenci pri telovadnem nastopu na zavodnem vrtu. Jako lepo je opremljena tudi telovadnica.

K srebrnemu jubileju prve slovenske gimnazije

Škofijski zavod sv. Stanislava v St. Vidu je eno največjih del velikega ljubljanskega škofa dr. Antona Bonaventura Jegliča. Kmalu po svojem prihodu v Ljubljano l. 1898 je sklenil s pomočjo vernikov in duhovnikov svoje škofije zgraditi velik zavod za vzgojo in izobrazbo duhovskega nastaja, kakor narača škofom tridentinski cerkveni zbor. Poleg tega pa naj bi se v zavodu vzgajali tudi taki mladeniči, ki nameravajo posvetiti svetnim poklicem. Oboji naj bi imeli v zavodu vso preskrbo ob kolikor mogoče majhnih stroških in popolno samoslovensko humanistično gimnazijo. Izdelavo načrtov je poveril sarajevskemu arhitektu Josipu Vancasu, izvršitev samo pa raznim domačim tvrdkam. Na praznik škuplirske Matere božje, dne 16. julija 1901, je prevzvišeni ustanovitelj blagoslovil temeljni kamen, 21. septembra 1905 pa slovesno otvoril zavod s pripravljanim in prvim razredom. Gimnazija je postopoma rasla in dosegla l. 1912/13 osmi razred s prvo maturo. Avstrijska šolska oblast je vsakemu razredu sproti in slednjič vsej gimnaziji skupno podelila pravico javnosti in pravico imeti zrelostne izpite ter izdajati državno veljavna izpričevala. V razvojni dobi je imel zavod nalogo, prevesti slovenski učni jezik skozi vse razrede in tako ustiliti prvo slovensko gimnazijo v bivši Avstriji. Pri tem ga je najbolj oviralo popolno nedostajanje slovenskih učnih knjig. Slovenci namreč v bivši Avstriji nismo imeli svojih srednjih šol in zato tudi ne slovenskih učbenikov. S pomočjo društva slovenskih profesorjev v Ljubljani pod agilnim predstvom profesorja Jakoba Zmavca so bili kmalu pripravljeni najpomembnejši učbeniki. Zalagalo jih je deloma društvo samo, deloma pa — in to najdražje — ustanovitelj zavoda. Ko so bile svene učne knjige na razpolago, so na pobudo profsorskega društva tudi druge gimnazije na bivšem Kranjskem vlagale predloge za poslovenjenje vsaj nekaterih predmetov v višjih razredih, kar jim je razen zgodovine in klasičnih jezikov tudi uspelo. Ob koncu svetovne vojne, ko se je čez noč uvela slovenščina kot učni jezik v vseh slovenskih pokrajinah, se je pokazalo, koliknega pomena je bilo, da smo imeli takrat že popolnoma slovensko gimnazijo s slovenskimi učnimi knjigami. Brez škofijske gimnazije v St. Vidu bi takrat takojšnje poslovenjenje državnih gimnazij zadelo na skoro nepremostljive ovire.

Med svetovno vojno je bila v zavodu vojaška bolnica pod poveljstvom štabnega zdravnika dr. Janka Benedika, okrožnega zdravnika na Bledu. Učenci so se deloma izselili v ljudsko šolo v Vidu, kjer so imeli stanovanje in šolo. Tudi hrano so jim vozili iz zavoda. Kljub tesnitvi je sprejel zavod l. 1915 in 1916 poleg svojih gojencev še okrog 70 dišav-beguncev z goriške gimnazije. Tudi pozneje so vstopali dijaki s Primorskega večjem številu, dokler je bilo to spričo novih razmer mogoče. Danes deluje okrog 20 duhovnikov, bivših učencev škof. gimnazije, med slovenskim narodom na Primorskem.

Prvi rektor zavoda sv. Stanislava bil sedanji vseučiliški profesor dr. Franc Ušeničnik, prvi ravnatelj gimnazije pešednji skopljanski škof dr. Janez Gnidovec. Učiteljski zbor je štel doslej 31 članov. Od teh jih je umrlo 5, 9 jih pa deluje v drugih poklicih. Danes šteje učiteljski zbor 17 članov. Sedanji ravnatelj A. Koritnik vodi gimnazijo od leta 19 — V vseh 25 letih se je vpisalo na gimnazijo 7438 učencev, torej 297 na leto na koncu šolskega leta pa jih je ostalo 6598, ali 264 na leto. Dejansko znaša število učencev, ki so študirali na škofijski gimnaziji, 1945. Prva matura je bila let 1913 pod predsedstvom r. vladnega svetnika Frančiška Detela. Maturu je došlo doslej 434 učencev, povprečno torej 24 na leto. Od teh se je posvetilo duhovništvu 187, svetnim poklicem pa 247. Po izjavah raznih državnih nadzornikov ki zavod vsako leto nadzirajo, je šentvidska gimnazija v vseh pogledih med najboljšimi srednješolskimi zavodi naše države.

Vzgoja v zavodu je poverjena vzajemni vodji g. Martinu Štularju, ki mu stoji ob strani 7 prefektov, gospodarsko pa vodi ekonom g. Alojzij Markež s pomočjo usmiljenk iz Zagreba.

Profesorski zbor in prefekti z nadškofom dr. Jegličem in knezoškofom dr. Rožmanom v sredini. V prvi vrsti sede od leve na desno: prof. dr. Ratajec, prof. dr. P. ... vzgojni vodja M. Štular, knezoškof dr. G. Rožman, nadškof dr. Jeglič, ravnatelj dr. Koritnik, prof. dr. K. ... in V. Hybašek; v drugi vrsti stoje ekonom Markež, prof. L. Arh, prof. Pavlin, prof. dr. Breznik, prof. dr. Sam. ... prof. dr. Trdan in prof. Pengov; v tretji vrsti so: prof. Kraljič, prof. dr. Jere, prof. Belec, prof. Omerza, prof. ... in prof. J. Arh; v zadnji vrsti pa stoje: prefekt Kambič, prefekt Glinšek, prof. J. Šolar, prefekt Cerko, prof. Miklavčič, prefekt Ronko in prof. dr. Čepon.

Dijaška kapela v zavodu sv. Stanislava v St. Vidu nad Ljubljano.

Spodaj: Del prirodopisnega kabineta.

Dr. J. Gnidovec, prvi ravnatelj zavodov, sedaj škof v Prizrenu.

Spodaj: Prvi maturantje škofskih zavodov l. 1913. z razrednikom dr. Knificem v sredi.

Ena izmed dijaških obednic. Enako praktično, higijenično in moderno so opremljeni tudi drugi prostori, kakor bolniške sobe, slavnostna dvorana, kopališča itd.

Ob trgatvi

Trgatev je v dobrih letih pač najlepše opravilo vinogradnika, ki se je vse leto v potu svojega obraza trudil s trtami in se dan za dnem s skrbjo oziral v nebo, če bo ugodno njegovemu pridelku. Pri vinogradnikih vseh narodov je zato trgatev združena z raznimi veselimi običaji, vriskom in petjem.

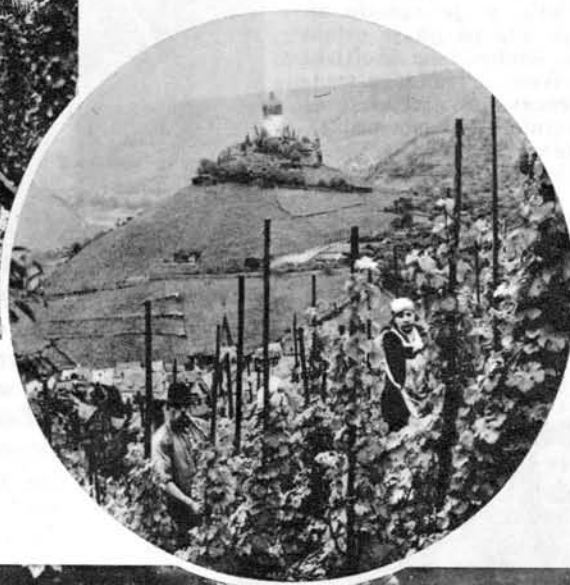
Naš list je ponovno objavil slike in prizore s trgatve v naših slovenskih vinogradih, zato priobčujemo danes za izpremembo še nekaj slik s trgatve v nemškem Porenju, kjer rastejo znamenita in svetovno znana renska vina.

Pokrajina ob Reni z vinogradi ob trgatvi.

Na levi: Nabrano grozdje nalagajo na vozove.

Spodaj: Stoletni gradovi gledajo na obiralece.

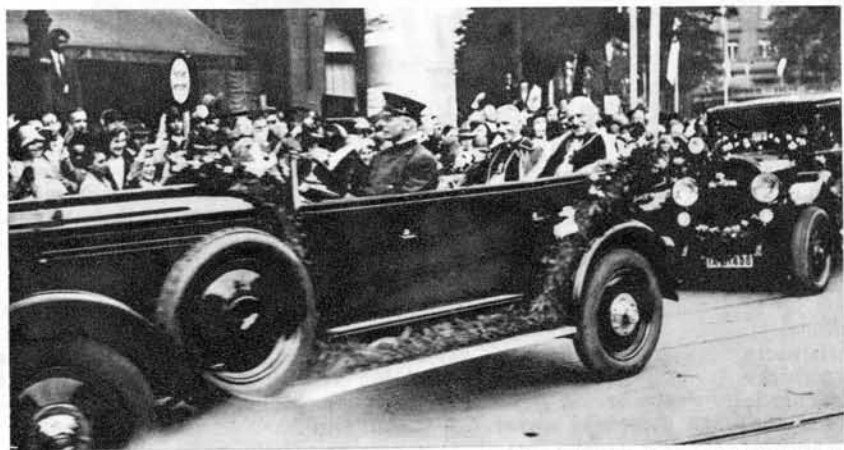
Na levi: Vesela družba obiralcev v svojih narodnih nošah.

Pred zidanico.

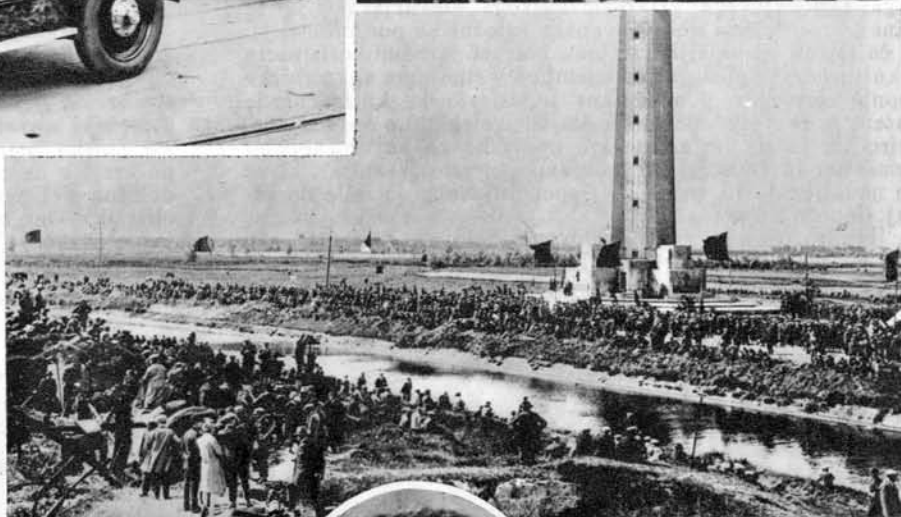

Prizor z velikih delavskih demonstracij v Budimpešti, ki so se vršile dne 1. t. m. in ki so zahtevale tudi več človeških žrtev. Demonstrirali so tisoči brezposelnih delavcev, katerim so se pridružili še drugi in prišlo je do hudih krvavih spopadov s policijo.

Z 69 nemškega katoliškega shoda, ki se je vršil pred kratkim v Münstru in katerega so se udeležili razen cerkvenih dostojanstvenikov tudi vsi najodličnejši zastopniki katoliške Nemčije ter nepregledne množice ljudstva. Naša slika nam kaže papeževga delegata, nuncija Orseniga in münstrskega škofa Poggenburga, ki se peljeta od slovesnega sprejema.

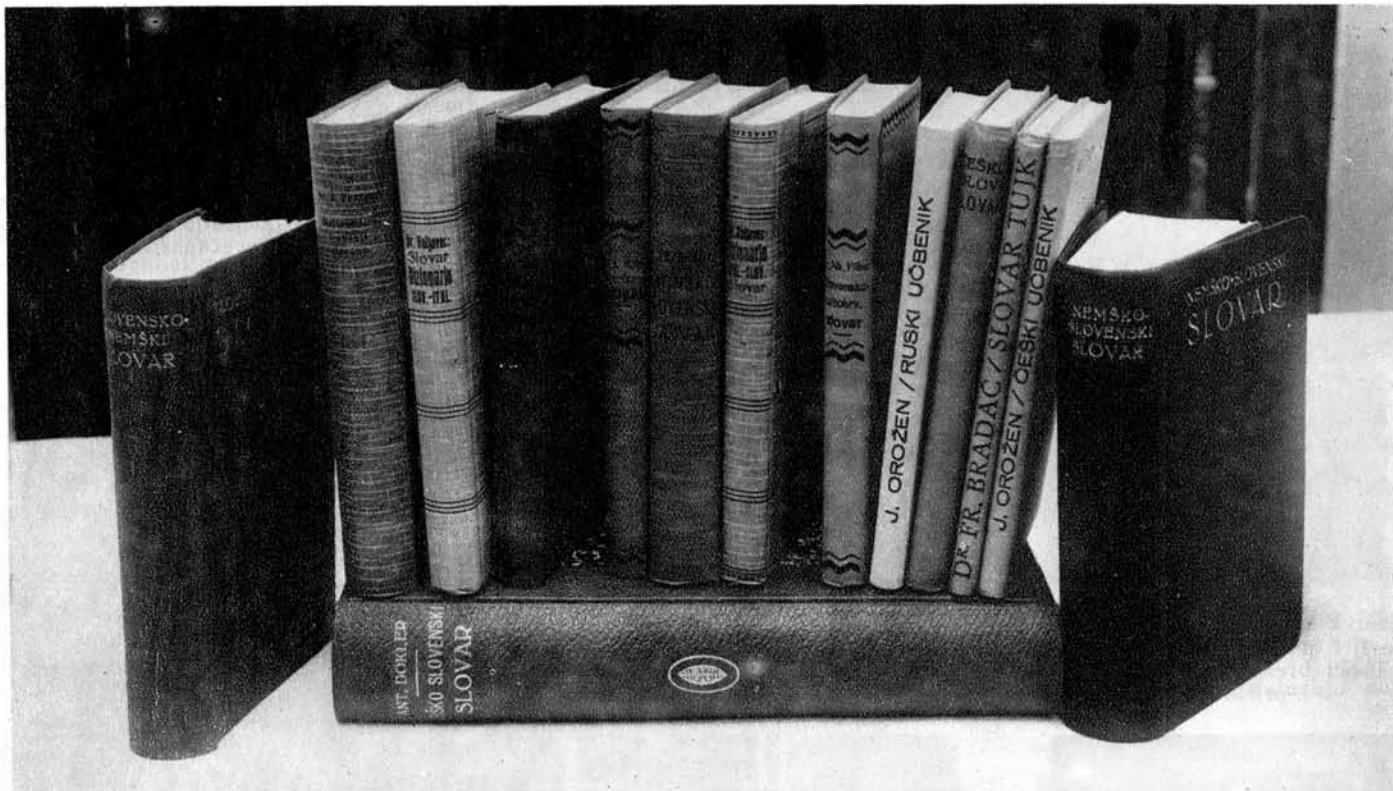
Spodaj: Mussolini govori fašističnim sportnikom, ki so taborili letošnje poletje v okolici Rima. V svojem govoru je diktator poudarjal važnost telesne vzgoje za narod in državo.

Spomenik padlim vojakom pri Dixmundenu, kjer se zberejo vsako leto 24. avgusta deset-tisoči Flamcev, da počaste spomin svoje mladine, ki je meseca avgusta l. 1914. padla pri obrambi domovine. Letos je prišlo ob tej priliki tudi do hudih demonstracij zaradi netaktnosti nekih letalcev.

Na levi: Habsburški nadvojvoda Albreht, bivši pretendent na madžarski prestol, ki se je pred kratkim civilno poročil z neko ločeno ženo in ki je dal javnosti že ponovno povod, da je obširno pisala o njem.

Spodaj: Andreejevo truplo v domovini. Truplo l. 1897. ponesrečenega raziskovalca Andreeja in njegovih tovarišev so prepeljali sedaj z Belega otoka v Trömsö (mestece v severni Norveški, izhodišče vseh polarnih ekspedicij), kjer so bila sprejeta z največjimi častmi. Odtod so jih prepeljali potem v njih domovino na Švedsko. Spodnja slika nam kaže prevoz trupel z ladje v tamošnje cerkev, kjer so se vršile žalne svečanosti. (Scherl.)

Zbirka žepnih slovarjev in učbenikov

Slovar je prav za prav steza v široki svet. Vsakdo ve, kako je človeku koristno znanje tujih jezikov, najbolj pa tisti, ki jih ne zna. Da smo Slovenci po požrtvovalnem prizadevanju »Jugoslovanske knjigarne« v Ljubljani dobili vzorno vrsto učnih pripomočkov za tuje jezike v obliki skrbno sestavljenih, prikupljivo natisnjenih in vezanih žepnih učbenikov in slovarjev, poleg ogromnega leksikalnega Doklerjevega grško-slovenskega slovarja, ki je še danes neprežeeno delo slovenske založniške podjetnosti, ni le častno in razveseljivo za nas, marveč izredno koristno in v kulturnem pogledu velepomembno. Prinašamo sliko zbirke žepnih slovarjev in učbenikov Jugoslovanske knjigarne, iz katere je razvidno, da so vse knjižice elegantno opremljene, priročne, in da ne zaostajajo prav nič za najvzornejšimi nemškimi in francoskimi izdajami te vrste. V zbirki, ki se bo nadaljevala in vedno bolj spopolnjevala, so izšle do sedaj sledeče knjige:

Dr. Fr. Bradač: Češko-slovenski slovar, 1926, 315 str. Din 70. — Dr. Fr. Bradač: Latinsko-slovenski slovar, 500

strani. Din 70. — Dr. Fr. Bradač: Slovar tujk. 174 strani. Din 50. — Dr. Fr. Bradač - Dr. I. Pregelj: Slovensko-nemški slovar. Din 100. — Dr. Fr. Bradač - Dr. J. Šlebing: Nemško-slovenski slovar. 720 strani. Din 100. — Dr. J. Kotnik: Slovensko-francoski slovar. 382 strani. Din 70. — J. Orožen - Fr. Zpevak: Učbenik češkega jezika. 178 strani. Din 50. — J. Orožen: Učbenik ruskega jezika. 256 strani. Din 64. — Dr. J. Pretnar: Francosko-slovenski slovar. 555 strani. Din 70. — Dr. J. Valjavec: Italijansko-slovenski slovar. 379 strani. Din 70. — Dr. J. Valjavec: Slovensko-italijanski slovar. 404 strani. Din 70. — Dr. Albin Vilhar: Slovensko-srbohrvatski slovar. 289 strani. Din 70. — Dr. Albin Vilhar: Srbohrvatsko-slovenski slovar. 328 strani. Din 70.

Zbirka žepnih slovarjev in učbenikov izpolnjuje občutno vrzel v našem slovstvu. Ogromni uspeh, ki ga je postala deležna pri naši inteligenci, pri dijaštvu, pri trgovcih in obrtnikih ter v vseh drugih krogih, zlasti še v vojaških, jasno izpričuje njen veliki kulturni pomen. Opozarjamo pri tej priložnosti ponovno na to zbirko in jo toplo priporočamo.

A. Derental:

25

Singapurska krasotica

Povest

»Glejte!« Harum Čandana mu je vrnila beležnico. »Zapisala sem Vam prevod zaključne, najpomembnejše kitice. 'Karan čagar' pomeni 'ljubim vas'!«

Rahmanov je že hotel vtakniti beležnico v žep, ne da bi pogledal, kaj je bilo v njej zapisano. A čudni, moledujoči Harum Čandanin pogled mu je veleval, da mora na vsak način prečitati te besede. Čutil je, da se mora pokoriti! Na lističu je bilo zapisano sledeče: »Jutri ob štirih v botaničnem vrtu, in sicer nujno! Zdaj pa se poslovite! Samo recite poprej na glas, da morate oditi. — Rotim Vas!«

Rahmanov je vprašujoče pogledal. Harum Čandana mu je zopet pritrdila z očmi. Rahmanov je vstal: »Stvar, ki ste mi jo recitali, je krasna. Hvala lepa! A žalibog zdaj nimam časa, da bi poslušal še prevod. Upam, da bom to lahko storil ob drugi priliki. A danes mi morate oprostiti. Poslušal sem Vas in popolnoma pozabil, da sem za to uro določil nujen posloven razgovor. Ne zamerite, pa na svidenje!«

»No, ali res že odhajate?« je z izvrstno hlinjeno nejevoljo vzkliknila Harum Čandana. »Zakaj pa se tako dolgočasite pri meni na obisku? Sedite vendar!«

»Ne, danes mi je res nemogoče! Imam posla!«

»O, kako ste trmastil! Sicer pa Vas nočem nadlegovati!«

»Menda niste jezni name?« jo je vprašal Rahmanov, ko ji je za slovo poljubil roko.

»Seveda sem jezna! A kaj pomaga, ko pa imate posla! Time and tide wait for no man!¹ Veste kaj? Jutri Vam zopet lahko pošljem Čeloronga, če hočete. Povejte mu, kdaj se zopet lahko oglasite tukaj.«

»Velja! Saj veste, da k Vam vselej prav rad zahajam!«

Rahmanov je odšel. Zunaj se je ozrl na hišo, katero je zdaj zapustil. S svojimi zamreženimi okni je imela prejkoslej jako umazano in sumljivo zunanost. »Močno se mi zdi, da sem šel noter v past. A vendar je morala biti zaman nastavljena, če sem se srečno rešil. Najbrž tudi ne bo popolna resnica v tem, da bi se Harum Čandana v vsem strinjala s to sodrgo. Sicer me ne bi opozorila na nevarnost!«

Veselo se je nasmehnil: tako prijetna mu je bila ta misel. »Če se ne motim, mora biti ta uboga kraljična brez kraljestva prav dobra duša! Kako prijazen smehlaj ima.«

¹ Čas in plima na nikogar ne čakata. (Angleški pregovor.)